

HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Raportului cu privire la exercitarea
jurisdicției constituționale în anul 2008

nr. 1 din 20.01.2009

Monitorul Oficial nr.16-18/2 din 30.01.2009

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Dumitru PULBERE – președinte, judecător-raportor
Alina IANUCENCO – judecător
Victor PUȘCAȘ – judecător
Petru RAILEAN – judecător
Elena SAFALERU – judecător
Valeria ȘTERBEȚ – judecător

cu participarea grefierii Victoria Botnariuc-Trelea, șefei Secretariatului Maia Bănărescu, în baza art.10 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.5 lit.i) și art.80 din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară Raportul cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2008.

Conducându-se după prevederile art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61 alin.(1) și art.62 lit.f) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2008.
2. Hotărîrea și Raportul se publică în “*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*” și se prezintă Parlamentului Republicii Moldova, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului Republicii Moldova și Consiliului Superior al Magistraturii.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE **Dumitru PULBERE**

Chișinău, 20 ianuarie 2009.

Nr.1.

Aprobat
prin Hotărîrea Curții Constituționale
nr.1 din 20 ianuarie 2009

RAPORT

cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2008,
prezentat în baza art.80 din Codul jurisdicției constituționale

I. DATE STATISTICE PRIVIND EXERCITAREA JURISDICȚIEI
CONSTITUȚIONALE ÎN ANUL 2008

În anul de referință la Curte au fost depuse 24 de sesizări și 2 adresări privind validarea mandatelor a doi deputați în Parlament. Din numărul total de sesizări, 22 de sesizări au avut drept obiect controlul constituționalității prevederilor unor acte normative (17 legi, 5 hotărîri ale Guvernului) și 2 sesizări – interpretarea Constituției. Din anul 2007 au fost preluate 5 sesizări: 3 pentru controlul constituționalității dispozițiilor a 3 legi și 2 sesizări pentru revizuirea Constituției.

Din sesizările depuse în 2008, 16 sesizări au fost semnate de deputați în Parlament și fracțiuni parlamentare, 4 sesizări de avocați parlamentari, 4 sesizări de Curtea Supremă de Justiție privind cazuri excepționale de neconstituționalitate.

În anul 2008 Curtea a pronunțat 24 de hotărâri: 7 pentru controlul constituționalității unor acte normative, 2 sesizări fiind conexe într-un dosar, 2 hotărâri privind validarea mandatelor a 2 deputați în Parlament și 15 hotărâri în probleme ce țin de competența funcțională a Curții. Curtea a emis 2 avize asupra proiectelor de legi privind modificarea Constituției. Au fost adoptate 2 decizii pentru sistarea proceselor în legătură cu retragerea sesizărilor de către autori.

Au fost supuse controlului constituționalității 9 acte normative, din care au fost recunoscute constituționale o lege integral și 10 norme de drept și declarate neconstituționale 3 norme de drept.

Nu au fost acceptate spre examinare în fond 11 sesizări, fiind depuse cu încălcarea prevederilor art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Au fost expuse 4 opinii separate asupra actelor adoptate.

Curtea a remis Parlamentului o adresă, prin care a atras atenția acestuia asupra necesității lichidării unor lacune legislative.

Au rămas neexamineate 6 sesizări.

1.1. Art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție

(Controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului)

La 22 ianuarie 2008 Curtea a recunoscut constituționalitatea alin.(1) și alin.(4) ale art.2 din Codul de procedură penală (**Hotărârea nr.1¹**).

¹ M.O. nr.25-27/1 din 05.02.2008

În opinia autorului sesizării, normele respective ale art.2 CPP au fost adoptate cu încălcarea dispozițiilor constituționale cuprinse în art.23 alin.(2), care consacră dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, și art.72, în care sînt specificate categoriile de legi și domeniile de reglementare atribuite acestora.

În hotărîrea sa Curtea Constituțională a relevat că CPP determină ordinea procesuală, limitele și modalitățile activității organelor judiciare pe teritoriul republicii. Fiind o lege organică, din punct de vedere al dispozițiilor constituționale generale statuate de art.72, CPP nu are prioritate față de alte legi organice, însă ca lege specială, după regulile generale ale dreptului, indiferent de data adoptării, dobîndește superioritate față de alte legi organice după principiul *lex specialis derogat generali*.

Curtea a conchis că legiuitorul, codificînd normele care reglementează modul de desfășurare a urmăririi penale și de judecare a cauzei penale în instanța de judecată, a fost în drept să legitimeze prioritatea CPP față de alte legi ce reglementează relații de aceeași natură, stipulînd că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția că sînt incluse în Codul de procedură penală.

Dispozițiile art.2 alin.(1) și alin.(4) privind primordialitatea CPP în instituirea normelor cu caracter procesual penal corespund maximal codificării dreptului penal, asigurînd realizarea acestuia ca drept material în cea mai adecvată formă procesuală.

La remarca autorului sesizării privind reticența unor practicieni și autorități publice în aplicarea normelor art.2 alin.(1) și alin.(4) CPP, pentru care motiv elucidarea compatibilității acestuia cu normele constituționale are o importanță practică deosebită, Curtea a reiterat că în Republica Moldova unica autoritate care decide asupra constituționalității actelor legislative și normative este Curtea Constituțională (art.134, art.135 din Constituție), iar interpretarea legilor și asigurarea unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării este una din atribuțiile de bază ale Parlamentului (art.66 lit.c) din Constituție).

La 3 iulie 2008 Curtea a recunoscut constituționalitatea Legii nr.90-XVI din 5 aprilie 2007 pentru modificarea și completarea anexei nr.3 la Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001 “Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova” (**Hotărârea nr.10²**).

² M.O. nr.122-124/9 din 11.07.2008

Prin Legea nr.90-XVI localitatea Fabrica de Zahăr a fost inclusă în componența orașului Fălești.

În sesizare s-a subliniat că transmiterea unei părți din proprietatea comunei Sărata-Veche unei alte unități administrativ-teritoriale în lipsa deciziei Consiliului comunei Sărata-Veche, pe teritoriul căreia se află localitatea Fabrica de Zahăr, și fără consultarea prealabilă a locuitorilor comunei atinge grav interesele locale și principiul autonomiei locale.

Curtea a conchis că formarea unei localități, care în cazul respectiv nu constituie o unitate administrativ-teritorială de sine stătătoare, nu aduce atingere principiului autonomiei locale. Prevederea legală referitoare la localitatea Fabrica de Zahăr a fost adoptată în baza opțiunii populației locale, în favoarea acesteia și nu constituie o imixtiune în dreptul unităților administrativ-teritoriale de a rezolva și de a gira o parte importantă din treburile publice.

Disponind de demersurile consiliilor raional și orașenesc Fălești și de procesul-verbal al adunării generale a locuitorilor Fabricii de Zahăr, Parlamentul a fost în drept să includă localitatea Fabrica de Zahăr, care nu există de *jure*, în componența orașului Fălești. La adoptarea legii contestate a fost respectat principiul colaborării în rezolvarea problemelor comune ale localităților vizate direct – Fabrica de Zahăr și orașul Fălești.

Curtea a apreciat ca fiind lipsite de temei argumentele autorilor sesizării despre încălcarea art.127 alin.(3) din Constituție, care reglementează ocrotirea proprietății publice a statului și a unităților administrativ-teritoriale, deoarece legea contestată se referă exclusiv la organizarea administrativ-teritorială și nu instituie reguli cu privire la proprietate.

La 30 septembrie 2008 Curtea a declarat constituționale prevederile lit.a), b), c), d) și e) din art.8 al Legii nr.269-XIII din 09.11.1994 “Cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova” (**Hotărîrea nr.15³**).

³ M.O. nr.183-185/11 din 07.10.2008

În opinia autorilor sesizării, aceste prevederi au fost adoptate cu încălcarea dispozițiilor constituționale ale art.27 referitoare la dreptul la libera circulație și sînt în discordanță cu dispozițiile constituționale ale art.21, art.54 și art.114.

Curtea a menționat că refuzul autorității naționale competente de a elibera pașaportul, documentul de călătorie sau de a prelungi termenul de valabilitate al acestuia poate fi contestat în instanța de contencios administrativ, fapt ce demonstrează că aceste prevederi corespund cerințelor art.114 din Constituție privind înfăptuirea justiției numai de instanțele judecătorești, subliniind, de asemenea, că măsura luată de autoritățile naționale nu privează de substanță dreptul la libera circulație, ci doar condiționează exercițiul acestuia de lipsa temeiurilor specificate în art.8 din Legea nr.269-XIII.

Curtea a constatat că dreptul prevăzut de art.27 din Constituție nu face parte din categoria drepturilor absolute, a căror restrîngere este exclusă, arătînd că restrîngerile în exercitarea dreptului fundamental la libera circulație prevăzute de art.8 al Legii nr.269-XIII sînt condiționate de circumstanțe concrete impuse de prevederile altor legi și actele organelor abilitate cu astfel de competențe, sînt conforme art.54 din Legea Supremă și nu aduc atingere dispozițiilor constituționale cuprinse în articolele 21, 27 și 114.

La 16 decembrie 2008 Curtea a apreciat drept constituționale unele dispoziții din Legea cu privire la Zona Antreprenoriatului Liber “Expo-Business-Chișinău” nr.625-XIII din 03.11.1995, Legea cu privire la zonele economice libere nr.440-XV din 27.07.2001 și Legea cu privire la tariful vamal nr.1380-XIII din 20.11.1997 (**Hotărîrea nr.21⁴**).

⁴ M.O.nr.237-240/15 din 31.12.2008

În sesizare s-a subliniat că statul, acordînd unor agenți economici facilități fiscale și vamale, creează condiții pentru apariția concurenței nelocale, fapt ce vine în contradicție cu dispozițiile art.9 alin.(3), art.126 alin.(1) și alin.(2) lit.(b) și (c) din Constituție, cu unele prevederi din Codul fiscal, Legea cu privire la protecția concurenței și Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.

Curtea a menționat că garanțiile specificate în art.5 din Legea nr.625-XIII, art.15 alin.(4) din Legea nr.440-XV au rolul de a asigura neîntreruperea activității desfășurate de rezidenții zonelor libere, claritatea în procedura de aplicare a eventualelor prevederi legale ce vor schimba esențial condițiile de activitate a rezidenților zonelor economice libere. Obiecția autorului sesizării privind încurajarea de către stat a concurenței nelocale între agenții economici înregistrați ca rezidenți ai zonei libere și acei care activează în afara zonei libere este nefondată. Rezidenții zonei libere și nerezidenții acesteia nu pot fi considerați concurenți în sensul rigid al noțiunii, deoarece ei își desfășoară businessul pe diferite piețe de mărfuri, în diferite sfere de circulație a mărfurilor cu aceeași valoare de consum pe teritoriul Republicii Moldova. Avînd incidență doar asupra unei categorii de subiecți economici și a unor segmente concrete ale pieței, prevederile legale contestate nu aduc atingere principiilor fundamentale consfințite în art.9

alin.(3) din Constituție privind piața, libera inițiativă economică și concurența loială, ca factori de bază ai economiei.

Norma contestată a art.28 lit.l) din Legea cu privire la tariful vamal despre scutirea de taxa vamală a mărfurilor originare din zona economică liberă introduse pe restul teritoriului vamal nu încalcă principiile constituționale privind piața, libera inițiativă economică, concurența loială, întrucât, potrivit art.58 alin.(2) din Constituție, sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale. Justețea sarcinilor fiscale se asigură de lege, prin care se reglementează, conform art.130 alin.(1) din Constituție, formarea, administrarea, utilizarea și controlul resurselor financiare ale statului. Curtea a subliniat că statul, asigurând, potrivit art.126 alin.(2) lit.b) din Constituție, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție, se conduce de direcțiile principale ale politicii interne și externe, aprobate de Parlament.

Curtea a constatat că prevederile art.5 din Legea nr.625-XIII, art.15 alin.(4) din Legea nr.440-XV, art.28 lit.l) din Legea nr.1380-XIII sînt conforme principiilor fundamentale privind piața, libera inițiativă economică și concurența loială, dispozițiilor constituționale privind obligația statului de a asigura libertatea comerțului și a activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție, protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară statuate în art.9 alin.(3), art.126 alin.(1) și alin.(2) lit.b) și lit.c).

Curtea Constituțională a sistat procesul pentru controlul constituționalității art.6 alin.(1) lit.l) din Legea nr.61-XVI din 16 martie 2007 “Privind activitatea de audit”, întrucât sesizarea a fost retrasă (*Decizia nr.1 din 31 ianuarie 2008*⁵).

⁵ M.O. nr.28-29/3 din 08.02.2008

De asemenea, Curtea a sistat procesul pentru controlul constituționalității art.8 alin.(5) din Legea nr.787-XIII din 26.03.1996 “Cu privire la resursele materiale secundare” și a Hotărîrii Guvernului nr.1284 din 02.10.2002 “Despre aprobarea Regulamentului privind modul de desfășurare a concursului pentru obținerea licenței de comercializare a resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, de baterii de acumuloare uzate, inclusiv în stare prelucrată, către agenții economici aflați pe teritoriul Republicii Moldova și care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, precum și exportul acestora” ca urmare a retragerii sesizării de către autor, precum și pentru motivul că legea contestată a fost abrogată, iar hotărîrea Guvernului a fost revizuită (*Decizia nr.2 din 1 iulie 2008*⁶).

⁶ M.O. nr.120-121/8 din 08.07.2008

Curtea a respins:

- sesizarea pentru controlul constituționalității art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr.317-XIII din 13 decembrie 1994, art.29 alin.(1) lit.a) și art.38 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, adoptat prin Legea nr.502-XIII din 16 iunie 1995, ca fiind lipsită de obiect (*Decizia din 18 decembrie 2008*⁷),

⁷ M.O. nr.237-240/16 din 31.12.2008

- sesizarea pentru controlul constituționalității prevederilor “...este tras la răspundere penală”, “a încălcat regulile de import-export și tranzitare a substanțelor și obiectelor la care sînt stabilite restricții” de la lit.c) și lit.d) art.8 din Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 (*scrisoarea PCC-01/1a din 21 ianuarie 2008*),

- sesizarea pentru controlul constituționalității prevederilor art.326 alin.(1) din Codul de procedură penală, pentru motivul necorespunderii conținutului său cu cerințele procedurii jurisdicției constituționale (*scrisoarea PCC-04/16a din 15 octombrie 2008*),

- sesizarea pentru controlul constituționalității unor sintagme cuprinse în art.13 alin.(2) și art.26 alin.(5) din Legea nr.294-XVI din 21 decembrie 2007 “Cu privire la partidele politice”, pentru motivul că nu abordează o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare a normelor legale (*scrisoarea JCC-05/5a din 29 octombrie 2008*),

- sesizarea pentru controlul constituționalității prevederilor art.3 din Legea nr.173-XIII din 6 iulie 1994 “Privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale”, întrucât nu au fost respectate cerințele legale privind invocarea motivelor concrete de neconstituționalitate a obiectului acesteia (*scrisoarea JCC-06/22a din 26 noiembrie 2008*),

- sesizarea pentru controlul constituționalității Legii nr.273-XV din 07.12.2007 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” și a pct.2 lit.b) și pct.6 din articolul unic al Legii nr.76-XVI din 10.04.2008 “Pentru modificarea și completarea Codului electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997”, pentru a fi adusă în conformitate cu art.39 din Codul jurisdicției constituționale. În prezent sesizarea se află în proces de examinare prealabilă (*scrisoarea PCC-01/24a din 28 noiembrie 2008*).

Din sesizările menționate, patru sesizări au fost restituite, urmînd ca autorii să elimine lacunele și să concretizeze obiectul, și două sesizări au fost respinse pentru motivul că problemele abordate în ele țin de competența Parlamentului.

1.2. Art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție

(Controlul constituționalității hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului)

La 21 octombrie 2008 Curtea a declarat neconstituționale următoarele prevederi ale punctului 13 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și de plată a indemnizației viagere sportivilor de performanță, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1322 din 29 noiembrie 2007: “..., iar cu începere de la 1 ianuarie 2007, cuantumul indemnizației viagere se calculează și se plătește conform prevederilor Legii nr.66-XVI din 22 martie 2007 privind modificarea articolului 34 din Legea nr.330-XIV din 25 martie 1999 cu privire la cultura fizică și sport.

Sportivilor care au primit indemnizația viageră conform art.34 din Legea nr.330-XIV cu privire la cultura fizică și sport, în redacția anului 1999, cuantumul indemnizației viagere se recalculază și se plătește din 1 ianuarie 2007 conform prevederilor Legii nr.66-XVI din 22 martie 2007 privind modificarea articolului 34 din Legea nr.330-XIV din 25 martie 1999 cu privire la cultura fizică și sport” (*Hotărîrea nr.18⁸*).

⁸ M.O. nr.195-196/12 din 31.10.2008

Curtea a relevat că unul din principiile fundamentale ale statului de drept este cel al separării și colaborării puterilor în stat, principiu consacrat expres în art.6 din Legea Supremă. Potrivit art.102 alin.(2) din Constituție, Guvernul adoptă hotărîri pentru organizarea executării legilor. Adoptate în baza și în executarea legii, hotărîrile Guvernului au forță juridică inferioară legii și nu o pot contrazice sau depăși.

Curtea a dedus că dispozițiile punctului 13 din Regulament depășesc cadrul Legii nr.66-XVI, comportînd caracter normativ primar. Instituind condiții privind plata și recalcularea indemnizației viagere de la 01.01.2007 pentru sportivii care au obținut dreptul la indemnizație în baza art.34 din Legea nr.330-XIV în redacția anului 1999, Guvernul și-a depășit competențele, încalcînd astfel art.6 și art.102 alin.(2) din Constituție.

Curtea a calificat drept nefondată critica autorului sesizării privind încălcarea principiului neretroactivității legii, consfințit în art.22 din Legea Supremă. Or, hotărîrile Guvernului sînt acte subordonate legii, iar un act normativ inferior nu poate conferi legii caracter retroactiv.

De asemenea, Curtea a apreciat ca neîntemeiată afirmația autorului sesizării privind încălcarea art.47 și, implicit, a art.54 din Constituție, deoarece dreptul sportivilor de performanță la indemnizație viageră nu face parte din categoria drepturilor fundamentale, restrîngerea cărora este interzisă.

Curtea a respins sesizarea pentru controlul constituționalității hotărîrilor secrete ale Guvernului nr.156-5 din 15 februarie 2008 și nr.599-13 din 15 mai 2008 ca fiind lipsită de obiect. Sesizarea nu întrunea datele admisibile pentru exercitarea controlului constituționalității, hotărîrile contestate, prin natura lor, fiind acte administrative (*scrisoarea PCC-01/14a din 29 iulie 2008*).

A fost restituită pentru a fi adusă în conformitate cu art.39 din Codul jurisdicției constituționale sesizarea pentru controlul constituționalității punctului 13 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și de plată a indemnizației viagere sportivilor de performanță, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1322 din 29 noiembrie 2007 (*scrisoarea PCC-01/8a din 30 mai 2008*). Fiind eliminate neajunsurile, sesizarea a fost depusă repetat și supusă examinării în fond.

1.3. Art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție

(Interpretarea Constituției)

Curtea nu a acceptat pentru examinare în fond sesizările:

- pentru interpretarea lit.a) alin.(1) art.141 din Constituție, subliniind că sesizarea nu a fost determinată de imprecizia normei constituționale, ci de neconcordanța acesteia cu dispozițiile Legii privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, însă această problemă este de competența legislativului și poate fi soluționată prin modificarea normei constituționale (**Decizia din 18 iulie 2008⁹**),

⁹ M.O. nr.134-137/10 din 25.07.2008

- pentru interpretarea art.6 și art.66 lit.c) din Constituție, pentru motivul că aceste norme sînt clare și lipsite de ambiguitate (**scrisoarea JCC-03/21b din 24 noiembrie 2008**).

1.4. Art.135 alin.(1) lit.c) din Constituție

(Pronunțarea asupra inițiativelor de revizuire a Constituției)

La 3 aprilie 2008 Curtea Constituțională a dat aviz negativ proiectului de lege pentru completarea art.81 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova cu următoarea prevedere: “Pe perioada exercitării mandatului Președintele Republicii este obligat să-și suspende activitatea în partidele politice și organizațiile politice” (**Avizul nr.1¹⁰**).

¹⁰ M.O. nr.74-75/6 din 11.04.2008

Potrivit autorilor proiectului de lege, calitatea de membru sau de conducător al unui partid împiedică Președintele țării să-și îndeplinească funcția de garant al stabilității și echilibrului proceselor social-politice, de arbitru imparțial, îl determină să se plaseze în procesul politic de partea formațiunii sale.

Curtea a reținut următoarele:

Libertățile garantate de art.32 alin.(1) din Constituție pot fi realizate atât personal, cât și prin intermediul partidelor sau al altor formațiuni social-politice. Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii în drepturile și responsabilitățile lor față de societate.

Abilitarea persoanei cu un drept în funcție de opinie și apartenența sa politică contravine principiilor universalității și egalității statuate de art.15 și art.16 alin.(2) din Constituție. Prin urmare, ca cetățean al Republicii Moldova, șeful statului are dreptul de a deține această funcție, indiferent de apartenența sa politică.

Ca garanții împotriva oficializării oricărui partid Legea Supremă prevede că partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii și nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului (art.5 alin.(2) și art.41 alin.(2)). Obligativitatea Președintelui țării de a demonstra devotament față de întreaga națiune este consfințită în jurământul pe care-l depune în fața Parlamentului și a Curții Constituționale, așa cum prevede art.79 alin.(2) din Constituție. În cazul săvîrșirii unor fapte prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele țării poate fi demis de Parlament.

Curtea a subliniat, de asemenea, că modificarea și completarea Constituției este oportună doar în cazul în care anumite prevederi constituționale devin un impediment în garantarea și realizarea acestor principii. Calitatea de membru al unui partid politic nu împiedică Președintele țării să asigure stabilitatea și echilibrul proceselor social-politice.

Curtea a conchis că proiectul de lege pentru completarea art.81 alin.(1) din Constituție cu norma privind obligativitatea Președintelui Republicii de a-și suspenda activitatea în partidul sau organizația politică pe perioada exercitării mandatului nu corespunde rigorilor art.142 alin.(2) din Constituție.

Un judecător a făcut opinie separată, considerînd că proiectul de lege constituțională trebuia să obțină un aviz favorabil, deoarece se încadrează în limitele de revizuire a Constituției, afirmînd, de asemenea, că adoptarea legii constituționale cu privire la suspendarea calității de membru de partid de către Președintele Republicii pe durata exercitării mandatului este o problemă de oportunitate și ține de competența Parlamentului.

La 9 decembrie 2008 Curtea a emis un aviz asupra proiectului de lege pentru modificarea alin.(3) art.32 din Constituția Republicii Moldova (**Avizul nr.2¹¹**).

¹¹ M.O. nr.226-229/14 din 19.12.2008

Potrivit redacției actuale a alin.(3) art.32 din Constituție, sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

Proiectul de lege constituțională prevedea următoarele modificări în textul constituțional precitat: excluderea sintagmei “contestarea și defăimarea statului și a poporului” și substituirea sintagmei “precum și alte manifestări” cu sintagma “alte acțiuni violente”.

În avizul său Curtea a conchis că proiectul de lege în partea care prevede substituirea sintagmei “precum și alte manifestări” cu sintagma “alte acțiuni violente” nu depășește limitele revizuirii Constituției statuate de dispozițiile constituționale ale art.142.

Totodată, avînd în vedere dispozițiile constituționale privind limitele revizuirii Legii Supreme, Curtea nu a reținut argumentul Guvernului că excluderea din Constituție a prevederii “contestarea și defăimarea statului și a poporului” va contribui la exercitarea mai eficientă a libertății opiniei și a exprimării. În viziunea Curții, contestarea și defăimarea statului și a poporului constituie atentate la regimul constituțional. Neinterzicerea, inclusiv prin Constituție, și nepedepsirea prin lege a acestor acte vor avea drept efect anihilarea protecției dreptului statului Republica Moldova de a exista ca o entitate geopolitică distinctă și a protecției dreptului poporului său, ca titular al suveranității naționale, la propria identitate.

Condamnînd actele de contestare și defăimare a statului și a poporului, ca și cele care îndeamnă la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incită la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, dispozițiile alin.(3) art.32 din Constituție, precum și legea penală, le califică pe drept ca acte ce atentează la regimul constituțional.

Curtea a constatat că excluderea sintagmei “contestarea și defăimarea statului și a poporului” din alin.(3) art.32 al Constituției vine în contradicție cu principiile constituționale generale.

Un judecător nu a fost de acord cu avizul Curții, expunîndu-și opinia separată.

1.5. Art.135 alin.(1) lit.d) din Constituție (Confirmarea rezultatelor referendumurilor republicane)

În anul de referință Curtea nu s-a pronunțat în această problemă.

1.6. Art.135 alin.(1) lit.e) din Constituție (Confirmarea rezultatelor alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova)

Pe parcursul anului, prin *hotărîrile nr.5 din 20 februarie 2008¹² și nr.19 din 30 octombrie 2008¹³*, Curtea a validat mandatele a doi deputați în Parlament.

¹² M.O. nr.40-41/5 din 26.02.2008

¹³ M.O. nr.197/13 din 04.11.2008

1.7. Art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție (Constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile)

În anul 2008 Curtea nu a examinat astfel de cauze.

1.8. Art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție (Rezolvarea cazurilor excepționale de neconstituționalitatea actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție)

La 20 mai 2008 Curtea a examinat sesizarea Curții Supreme de Justiție pentru controlul constituționalității prevederilor pct.3) alin.(1) art.401 din Codul de procedură penală (*Hotărîrea nr.9¹⁴*).

¹⁴ M.O. nr.99-101/7 din 06.06.2008

În ședința Plenului Curții Supreme de Justiție reprezentantul părții vătămate invocase neconstituționalitatea pct.3) alin.(1) art.401 CPP, arătînd că prin neadmiterea introducerii apelului sau recursului această normă pune partea vătămată în condiții inegale în raport cu alți participanți la procesul penal.

Potrivit pct.3) alin.(1) art.401 CPP, partea vătămată nu este în drept să introducă apel sau recurs în anulare conform prevederilor art.452 CPP, decât în cazurile în care procesul penal a fost pornit în baza plîngerii sale.

Curtea a apreciat această normă drept neconstituțională.

Conform CPP, partea vătămată este parte în procesul penal; parte în proces sînt persoane care în procesul penal exercită funcții de acuzare sau apărare în baza egalității în drepturi și a principiului contradictorialității.

Curtea a relevat că la etapa urmării penale drepturile părții vătămate sînt asigurate, inclusiv dreptul de a ataca ordonanța privind refuzul de a începe urmărirea penală.

Subliniind că art.20 din Constituție stipulează că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime, Curtea a arătat că, limitînd dreptul unei părți în procesul penal de a exercita căile de atac, prevederea CPP încalcă principiul constituțional al accesului liber la justiție. Or, așa cum stipulează art.20 din Constituție, nici o lege nu poate îngreuna accesul persoanei la justiție, fie persoană fizică sau juridică, fie inculpat sau parte vătămată.

CEDO admite stabilirea prin legislația internă a limitărilor dreptului de acces la o instanță judiciară cu condiția ca limitările să nu afecteze dreptul în substanța sa, să urmărească un scop legitim, să existe un raport de proporționalitate între măsurile restrictive și scopul urmărit.

Curtea a reținut că această condiție nu a fost respectată prin prevederea pct.3) alin.(1) art.401 CPP, subliniind că este responsabilitatea statului ca prin legislația sa să instituie toate garanțiile necesare pentru ca persoana să se simtă protejată, oferindu-i șansa sigură de a-și revendica în justiție un drept constituțional lezată, indiferent de faptul dacă este inculpat sau parte vătămată, dacă procesul a fost declanșat la inițiativa sa sau a altei persoane.

Curtea a apreciat că prevederea pct.3) alin.(1) art.401 CPP aduce atingere dispozițiilor constituționale privind accesul liber la justiție (art.20), dreptul la apărare (art.26), restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți (art.54), exercitarea căilor de atac împotriva hotărîrilor judecătorești (art.119).

În opinia sa separată un judecător a considerat nefondată hotărîrea Curții, motivînd că problema privind dreptul părții vătămate de a ataca latura penală a sentinței nu este o problemă de constituționalitate, ci de oportunitate și ține de competența legislativului.

Printr-o adresă Curtea a atras atenția Parlamentului asupra oportunității de a acorda părții vătămate dreptul de a declara apel sau, după caz, recurs privind latura penală a cauzei, operînd modificarea respectivă în art.60 CPP, și de a recunoaște persoana juridică în calitate de parte vătămată prin art.58 alin.(3) pct.5) și art.59 alin.(1) CPP (*Adresa din 20 mai 2008*).

La 18 decembrie 2008 Curtea a declarat drept neconstituțională prevederea “detașarea în străinătate a conducătorilor autorităților publice locale de nivelul al doilea se va efectua după coordonarea prealabilă cu Prim-ministrul Republicii Moldova” cuprinsă în pct.9 alin.(1) al Regulamentului cu privire la detașarea salariaților întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.836 din 24 iunie 2002, sesizată de Curtea Supremă de Justiție (*Hotărîrea nr.22¹⁵*).

¹⁵ M.O. nr.1-2/1 din 13.01.2009

Curtea Supremă de Justiție a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate în conformitate cu art.12¹ CPC, opinînd că prevederea pct.9 alin.(1) al Regulamentului contravine art.102 alin.(2), art.109 alin.(1) și alin.(2), art.112 alin.(1) și alin.(2), art.113 alin.(3) din Constituție.

Curtea Constituțională a apreciat că prevederea contestată încalcă principiile de bază ale administrației publice locale, inclusiv principiul autonomiei locale, statuate de Constituție, și anume art.109 alin.(1) și alin.(2), art.112 alin.(1) și alin.(2) și art.113 alin.(3), potrivit cărora autoritățile administrației publice locale sînt autonome în organizarea propriei activități și își exercită autonomia prin consiliile locale alese și primarii aleși, în condițiile legii, precum și art.3 alin.(1), art.8 alin.(1) și alin.(2) din Carta Europeană a Autonomiei Locale, care stipulează că prin autonomie locală se înțelege dreptul și capacitatea efectivă ale colectivităților locale de a rezolva și de a gira în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populațiilor, o parte importantă din treburile publice. Orice control administrativ asupra colectivităților locale nu poate fi exercitat decât potrivit cu formele și în cazurile prevăzute de Constituție sau de lege. Orice control administrativ al acțiunii colectivităților locale nu trebuie în mod normal să aibă în vedere decât a asigura respectul legalității și al principiilor constituționale. Controlul

administrativ poate, totuși, să cuprindă un control de oportunitate exercitat de autoritățile de nivel superior în ceea ce privește sarcinile a căror execuție este delegată colectivităților locale.

Curtea a subliniat că detașarea în străinătate a conducătorilor autorităților publice locale de nivelul al doilea nu este o chestiune care necesită și poate fi supusă coordonării la nivel de Prim-ministru sau controlului administrativ la nivel superior, ultimul decît în cazurile în care se încalcă legislația sau este solicitat de colectivitatea locală. Totuși, este o chestiune care necesită informarea opiniei publice, avînd în vedere faptul că pentru detașare se cheltuiesc bani publici, fiind recomandabilă și încunoștințarea autorității centrale pentru cazul că intervine o situație excepțională, interesul public prevalînd asupra tuturor celorlalte interese în cazul funcționarilor publici.

Curtea a observat că prevederea contestată comportă caracter primar, intervenind în domeniul legii, deși Guvernul, în conformitate cu dispozițiile art.102 alin.(2) din Constituție, adoptă hotărîri pentru organizarea executării legilor. Curtea a apreciat că prin prevederea cuprinsă în pct.9 alin.(1) al Regulamentului Guvernului și-a depășit atribuțiile statuate în art.102 din Constituție și Legea cu privire la Guvern.

Nu a fost acceptată spre examinare în fond sesizarea Curții Supreme de Justiție privind excepția de neconstituționalitate a art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI din 28 iulie 2006 (*Decizia din 28 ianuarie 2008*¹⁶).

¹⁶ M.O. nr.28-29/4 din 08.02.2008

Curtea a constatat că, deși aparent sesizarea corespunde cerinței principale pe care o implică procedura excepției de neconstituționalitate, și anume controlul concret de constituționalitate, ea nu corespunde exigențelor legate de fondul problemei. Astfel, lipsește legătura causală dintre litigiul în curs de examinare și normele contestate, nu se argumentează în care aspect legat de litigiu urmează să se pronunțe Curtea Constituțională.

Ridicînd excepția de neconstituționalitate, Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de principiul neretroactivității legii, statuat de art.22 din Legea Supremă. Potrivit Codului civil, legea civilă nu are efect retroactiv. Ca urmare, sesizarea Curții Supreme de Justiție, fundamentată pe raportarea art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii la cauza supusă judecătii în Curtea de Apel Bălți, rămîne fără obiect, a conchis Curtea Constituțională. Or, controlul abstract al prevederilor legale, conform art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, nu poate face obiectul excepției de neconstituționalitate.

Un judecător și-a expus opinia separată asupra deciziei în cauză.

1.9. Art.135 alin.(1) lit.h) din Constituție (Soluționarea chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid)

În anul de referință Curtea n-a examinat nici un dosar axat pe o astfel de problemă.

II. EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

Parlamentul, adoptînd **legile nr.114-XVI din 22 mai 2008**¹⁷ și **nr.237-XVI din 13 noiembrie 2008**¹⁸, prin care a modificat art.401 alin.(1) pct.3) și a completat art.58 alin.(3) pct.5), art.59 alin.(1) și art.60 alin.(1) din Codul de procedură penală, a executat **Hotărîrea nr.9 din 20 mai 2008**¹⁹ și **adresa Curții**.

¹⁷ M.O. nr.102/382 din 10.06.2008

¹⁸ M.O. nr.215 -217/794 din 05.12.2008

¹⁹ M.O. nr.99-101/7 din 06.06.2008

Hotărîrea nr.18 din 21 octombrie 2008²⁰, care a declarat neconstituționale prevederile punctului 13 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și de plată a indemnizației viagere sportivilor de performanță, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1322 din 29 noiembrie 2007: "... iar cu începere de la 1 ianuarie 2007, cuantumul indemnizației viagere se calculează și se plătește conform prevederilor Legii nr.66-XVI din 22 martie 2007 privind modificarea articolului 34 din Legea nr.330-XIV din 25 martie 1999 cu privire la cultura fizică și sport.

²⁰ M.O. nr.195-196/12 din 31.10.2008

Sportivilor care au primit indemnizația viageră conform art.34 din Legea nr.330-XIV cu privire la cultura fizică și sport, în redacția anului 1999, cuantumul indemnizației viagere se recalculează și se plătește din 1 ianuarie 2007 conform prevederilor Legii nr.66-XVI din 22 martie 2007 privind modificarea articolului 34 din Legea nr.330-XIV din 25 martie 1999 cu privire la cultura fizică și sport”, a fost executată prin **Hotărârea Guvernului nr.1313 din 24.11.2008**²¹.

²¹ M.O. nr.211-212/1324 din 28.11.2008

La 18 decembrie 2008, prin Hotărârea nr.22, Curtea a declarat neconstituțională prevederea “detașarea în străinătate a conducătorilor autorităților publice locale de nivelul al doilea se va efectua după coordonarea prealabilă cu Prim-ministrul Republicii Moldova” cuprinsă în pct.9 alin.(1) al Regulamentului cu privire la detașarea salariaților întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.836 din 24 iunie 2002. Hotărârea Curții urmează a fi executată.

III. PUBLICITATE ȘI TRANSPARENTĂ

În anul 2008, în “Monitorul Oficial” au fost publicate 16 acte adoptate de Curtea Constituțională.

Au fost editate Culegerea de hotărâri și decizii ale Curții Constituționale pronunțate în anul 2007 și materialele Conferinței internaționale sub genericul “Rolul Curții Constituționale în sistemul protecției drepturilor omului și respectarea CEDO și a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului în jurisprudența și legislația națională”, desfășurată la Chișinău pe 13-14 decembrie 2007, sub egida Curții Constituționale și a Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională.

În scopul consolidării justiției constituționale, pe parcursul anului 2008 Consiliul științific-consultativ de pe lângă Curtea Constituțională s-a întrunit în două ședințe, în cadrul cărora s-au discutat probleme ce țin de teoriile și concepțiile contemporane în domeniul dreptului și statului în general și în domeniul dreptului constituțional în special, eficientizarea mecanismelor naționale de protecție a drepturilor omului, perfecționarea legislației cu privire la Curtea Constituțională, dezvoltarea relațiilor de colaborare între membrii Consiliului științific-consultativ și judecătorii Curții Constituționale. La cererea judecătorilor Curții, membrii Consiliului științific-consultativ au discutat și au expus propuneri asupra unor sesizări, au elaborat recomandări metodice referitoare la legislația cu privire la jurisdicția constituțională, au publicat rapoarte științifico-practice în revista de specialitate “Justiția constituțională” (Andrei Smochină, doctor habilitat în drept, șef de secție la Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM, Igor Dolea, doctor în drept, conferențiar, șef de catedră la USM, Valeriu Zubco, doctor în drept, conferențiar la ULIM, Boris Negru, doctor în drept, conferențiar la USM, Elena Aramă, doctor habilitat în drept, șef de catedră la USM, Iurie Sedlețchi, doctor în drept, conferențiar, rectorul USEM ș.a.).

Tradițional, a fost asigurat accesul liber al jurnaliștilor și reprezentanților societății civile la toate ședințele în plen ale Curții. Comunicatele oficiale ale Serviciului de presă al Curții cu privire la ședințele plenare au fost difuzate tuturor mijloacelor de informare în masă și plasate pe pagina electronică a Curții, au apărut cu regularitate în ziarul “Dreptul”, care a publicat informații și despre alte activități ale Curții.

Judecătorii Curții Constituționale au acordat interviuri, au făcut comentarii în presă asupra problemelor examinate în ședințele în plen, au publicat articole cu referire la activitatea Curții, inclusiv în Revista Națională de Drept și Revista Institutului Național de Justiție. Cu ocazia împlinirii a 14 ani de la intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova, Președintele Curții a publicat două articole ample în ziarele “Nezavisimaia Moldova” (26 august) și “Săptămâna” (29 august), iar pe 12 decembrie a acordat un interviu ziarului “Izvestia v Moldova” în problema oportunității instituirii accesului direct al cetățenilor la Curtea Constituțională.

Presa a relatat și despre Ziua europeană a justiției civile la Curtea Constituțională, precum și despre participarea judecătorilor Curții la alte manifestări prilejuite de acest eveniment.

Comunicatele Serviciului de presă au reflectat participarea membrilor Curții la conferințe și seminare internaționale și naționale, întrevederile cu delegațiile și personalitățile care au vizitat Curtea.

A apărut cu regularitate revista științifică și informativă de drept “Justiția constituțională”, al cărei fondator este Curtea Constituțională. Cele 4 numere ale revistei au inclus: cronică activității Curții – 28 de informații, 8 articole semnate de judecători ai Curții Constituționale și 4 – de judecători-asistenți, 20 de articole semnate de savanți din țară și 5 – de savanți de peste hotare. Totodată, revista a publicat, în versiune bilingvă, 9 acte ale Curții Constituționale.

Pe parcursul anului au fost publicate acte adoptate de Curte în digest-ul “Justiția constituțională în țările CSI și cele baltice”, precum și în buletinele de jurisprudență constituțională ale Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei.

IV. ADRESĂRILE CETĂȚENILOR

În anul precedent au fost depuse 175 de petiții ale cetățenilor referitoare la:

- decizii judecătorești	– 84
- pensii și indemnizații	– 9
- încălcarea drepturilor omului	– 14
- atribuirea cotelor de pământ	– 3
- restituirea averii	– 8
- interpretarea prevederilor legale	– 13
- restabilirea în funcția deținută	– 2
- altele.	– 42

S-a dat explicații asupra problemelor abordate și competenței Curții Constituționale – 125

Au fost readresate altor autorități :

- Curții Supreme de Justiție	– 3
- Procuraturii Generale	– 27
- Consiliului Superior al Magistraturii	– 2
- Ministerului Justiției	– 12
- Casei Naționale de Asigurări Sociale	– 2
- altor instituții	– 4

Toate petițiile au fost examinate în termenele prevăzute de lege.

V. RELAȚII INTERNAȚIONALE

În anul 2008 Curtea Constituțională a continuat să-și consolideze statutul de membru cu drepturi depline a trei organizații internaționale: Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția), Asociația Curților Constituționale Francofone (ACCPUF) și Conferința Curților Constituționale Europene (CCCE).

În contextul relațiilor de cooperare cu organismele internaționale se înscrie cel de-al XIV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene cu genericul “Problemele lacunei legislative în jurisprudența constituțională”. Congresul s-a desfășurat la Vilnius, Lituania, în perioada 2-7 iunie, Curtea Constituțională a Republicii Moldova fiind reprezentată de Dumitru Pulbere, Președinte, și Valeria Șterbeț, judecător. Congresul a reunit reprezentanți din 39 de state europene – membre cu drepturi depline ale CCCE, delegații cu statut de observatori din Europa, America Centrală și de Sud, Asia și Africa.

Ca și în anii precedenți, Curtea Constituțională a prezentat rezumatele celor mai importante hotărâri Comisiei de la Veneția, pentru a fi publicate în Buletinul de jurisprudență constituțională.

S-au extins relațiile de colaborare și parteneriat cu instituții similare de peste hotare. Corpul judecătoresc al Curții a participat la diverse seminare și conferințe internaționale din țară și străinătate, contribuind la dialogul fructuos pentru ameliorarea continuă a sistemului de apărare a drepturilor omului. Cele mai semnificative au fost:

- inaugurarea noului an judiciar la CEDO și Seminarul “Rolul consensului în sistemul Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”, desfășurate la Strasbourg, Franța, la care a participat judecătorul Elena Safalero;

- Congresul internațional pentru dezvoltarea constituțională a Europei de Sud-Est de la Regensburg (Germania), organizat de Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională, Curtea Constituțională a Republicii Moldova fiind reprezentată de Președintele ei, Dumitru Pulbere;

- Conferința internațională “Curtea Constituțională în sistemul organelor puterii de stat: probleme actuale și căi de soluționare”, organizată la Kiev de Curtea Constituțională a Ucrainei în cooperare cu Comisia de la Veneția, Fundația IRZ și Coordonatorul de proiecte OSCE în Ucraina, la care a participat Dumitru Pulbere, Președintele Curții Constituționale a Republicii Moldova;

- Conferința internațională “Executarea deciziilor Curții Constituționale, o etapă definitivă în exercitarea justiției constituționale”, dedicată aniversării a 10-a a Curții Constituționale din Republica Azerbaidjan, organizată în colaborare cu Comisia de la Veneția. În cadrul acestei vizite Președintele Curții Constituționale a Republicii Moldova, Dumitru Pulbere, și omologul său din Azerbaidjan au

convenit asupra semnării în timpul apropiat a unui Memorandum de colaborare între curțile constituționale ale celor două state;

- Cea de-a XIII-a Conferință internațională de la Erevan, Armenia, “Valorile constituționale fundamentale și practica socială”, Curtea Constituțională a Republicii Moldova fiind reprezentată de Dumitru Pulbere;

- Conferința internațională de la Paris, consacrată celei de-a 50-a aniversări a Consiliului Constituțional din Franța. Această reuniune a întrunit numeroase personalități franceze, președinți ai curților constituționale europene și francofone. Din partea Curții Constituționale a Republicii Moldova a participat Dumitru Pulbere.

Consolidând și extinzând relațiile bilaterale cu instituții similare din alte state, delegații ale Curții Constituționale au efectuat, în lunile februarie și iunie ale anului 2008, vizite oficiale la Curtea Constituțională a Republicii Ungare și la Curtea Constituțională a României.

Astfel, vizita efectuată la Budapesta, la invitația Curții Constituționale a Ungariei, a favorizat extinderea dialogului și consolidarea schimbului de experiență între judecătorii curților constituționale ale Ungariei și Republicii Moldova. În cadrul acestei vizite, membrii delegației moldovenești, din care au făcut parte judecătorul Elena Safaleru și judecătorul-asistent Ilie Șevciuc, au avut întrevederi cu reprezentanții autorităților publice ungare.

La invitația oficială a Curții Constituționale a României, delegația moldovenească, compusă din judecători și judecători-asistenți ai Curții, s-a deplasat la București, unde a vizitat și alte instituții importante ale statului român: Înalta Curte de Casație și Justiție, Instituția Avocatului Poporului, Senatul și Consiliul Legislativ.

Pe parcursul anului, la sediul Curții, au avut loc întrevederi cu delegația Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), cu dl Laurence Vetter, director de proiect în cadrul Planului preliminar de țară al Fondului “Provocările Mileniului”, cu experți ai Băncii Mondiale, cu dl Shnutz Rudolf Durr, șeful Departamentului Justiției Constituționale al Comisiei pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția), cu reprezentanți ai Centrului Internațional pentru Tranziție la Democrație din Budapesta, cu dl Yves Marie Doublet, șeful Departamentului juridic al Adunării Naționale a Franței.

Centrul Internațional pentru Tranziție la Democrație din Budapesta a organizat la Chișinău un seminar vizînd recomandări de perfecționare a cadrului legislativ ce ține de jurisdicția constituțională din țara noastră, lucrările lui continuînd la Budapesta, cu participarea judecătorilor curților constituționale din Moldova și Ungaria.

Cu diverse prilejuri au vizitat Curtea și reprezentanții unor misiuni diplomatice acreditate la Chișinău: E.S. dl Gyorgy Varga, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Ungare; E.S. dl Shi Longzhuang, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Populare Chineze, E.S. dl Nikolas Iashvili, Consulul General al Georgiei.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Dumitru PULBERE